

โลกยุคพลิกผัน : ความท้าทายของผู้บริหารอาชีวศึกษา

VUCA World : Challenges for Vocational Education Administrators

เฉลิมศักดิ์ มุสิกะ

Chaloemsak Musika

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: Chaloeemms@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสภาพปัจจุบันของโลกยุคพลิกผัน นำเสนอบทบาทผู้บริหารอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผัน และนำเสนอกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ซึ่งเป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นโลกที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่มีการแข่งขันสูง ทุกคนจำเป็นต้องหาเทคนิควิธีการหรือเครื่องมือในการดำรงอยู่ในโลกยุคพลิกผัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าถึงโอกาสใหม่ๆ ด้วยการสร้างความพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงและบางครั้งก็ต้องก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สำหรับภาคการศึกษาโลกยุคพลิกผันเป็นความท้าทายของผู้บริหารอาชีวศึกษาซึ่งจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีบทบาทในการผลิตและพัฒนากำลังคนในสายวิชาชีพที่จำเป็นต่อตลาดแรงงาน ให้เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนตลาดแรงงานในโลกยุคพลิกผัน สร้างบุคลากรเฉพาะทางในสายอาชีพต่างๆ ที่ตลาดแรงงานขาดแคลนหรือกำลังต้องการกำลังคน ดังนั้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมีกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ต้องมีกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาที่เท่าทันและพร้อมก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลง และต้องมีกลยุทธ์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้สามารถรับมือกับกระแสโลกยุคพลิกผันได้

คำสำคัญ: โลกยุคพลิกผัน, ผู้บริหารอาชีวศึกษา, กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This article aims to present the current state of the world in the era of change. Presenting the role of vocational education administrators in a changing world. and presenting educational institution management strategies to support changes in a disruptive world This is a world that everyone must inevitably face. It is a world where technology is changing rapidly. It is a highly competitive world. Everyone needs to find techniques, methods or tools to survive in this changing world. In order to keep up with the changes that occur in order to access new opportunities by creating readiness to cope with change and sometimes having to lead the changes that occur. For the education sector The changing world is a challenge for vocational education administrators who provide education for employment. Vocational education administrators must play a role in producing and developing manpower in the professions necessary for the labor market. To be one of the mechanisms driving the labor market in the changing world. Create specialized personnel in various career fields where the labor market is lacking or is in need of manpower. Therefore, vocational education administrators must have educational institution management strategies to support changes in the disruptive world. There must be an educational institution management strategy that is up to date and ready

to lead the way in change. And there must be a strategy to produce and develop a vocational workforce to be able to cope with the changing world trends.

Keywords: VUCA World, Vocational Education Administrator, Educational Administration Strategy

บทนำ

นับตั้งแต่โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่กล่าวถึงเป็นผลจากการขับเคลื่อนของ 3 กระแสหลัก ซึ่งประกอบด้วย 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่หลอมรวมสังคมทั้งโลกให้เป็นสังคมเดียว เชื่อมโยงโลกทั้งใบเข้าด้วยกัน ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารหรือเดินทางถึงกันได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว 2) กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี (Big Bang of Technology) ที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีขึ้นในโลกอย่างมากมาย และ 3) กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน (Financialization) ที่เงินเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในโลกสมัยใหม่ โลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีทางการเงินทำให้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนโลกในแทบทุกด้าน พร้อมกับการพัฒนารูปแบบเป็นดิจิทัลมากขึ้น 3 กระแสหลักของโลกที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้สร้างปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในโลกสมัยใหม่ที่เรียกว่า VUCA World ซึ่งหมายถึง โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2563: 8).

โลกยุคพลิกผัน (VUCA World) เป็นคำที่ได้ยินมากขึ้นนับตั้งแต่โลกของเราได้เผชิญกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลง โลกยุคพลิกผันประกอบด้วย 4 สภาวะ ได้แก่ Volatility คือ สภาวะที่มีความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง ขาดความชัดเจน ยากต่อการตัดสินใจ Complexity คือ สภาวะความซับซ้อน ที่ในอนาคตจะยิ่งทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และ Ambiguity คือ สภาวะความคลุมเครือที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผันล้วนส่งผลกระทบต่อผู้คนบนโลกไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ COVID-19 ที่ทำให้เกิดสภาวะ New Normal ชีวิตวิถีใหม่หรือความปกติใหม่ที่ได้กลายมาเป็นชีวิตประจำวัน การเข้ามาของเทรนด์ใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดสภาวะหยุดชะงักของธุรกิจบางอย่าง การเปลี่ยนแปลงของบางองค์กรที่ทำให้อาชีพหลาย ๆ อาชีพต้องหายไปแต่ก็ทำให้เกิดอาชีพใหม่ๆ ขึ้นมา โลกยุคพลิกผันจึงเป็นโลกที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในยุคปัจจุบันอย่างมาก เป็นโลกที่ทุกคนต้องเผชิญโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นโลกที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่มีการแข่งขันสูง ทุกภาคส่วนในโลกจะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก เป็นโลกที่ทุกคนจำเป็นต้องหาเทคนิควิธีการหรือเครื่องมือในการดำรงอยู่ในโลกยุคพลิกผันให้ได้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าถึงโอกาสใหม่ๆ ที่เข้ามา ด้วยการสร้างความพร้อมในการรับมือการเปลี่ยนแปลงและบางครั้งก็ต้องก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศตนให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น ส่วนความต้องการกำลังแรงงานที่ไร้ฝีมือและมีทักษะต่ำก็จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ๆ มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ง-จ) สำหรับในภาคการศึกษานั้น ในโลกยุคพลิกผันที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน การบริหารสถานศึกษาในโลกยุคพลิกผันจึงจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนสามารถรับมือกับโลกยุคพลิกผันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในโลกยุคพลิกผันผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำจำเป็นจะต้องตระหนัก ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในสายวิชาชีพที่จำเป็นต่อตลาดแรงงานในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและเพื่อเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนตลาดแรงงานมากขึ้น สร้างบุคลากรเฉพาะทางในสายอาชีพต่างๆ ที่ตลาดแรงงานขาดแคลนหรือกำลังต้องการกำลังคน จะต้องบริหารจัดการหลักสูตร และพัฒนาสถานศึกษา เพื่อรองรับตัวชี้วัด ความฉลาดทางดิจิทัลให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกบนโลกออนไลน์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลัง

เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสการพัฒนาเทคโนโลยี กระแสความเป็นใหญ่ของเงินทุน รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องตระหนักรู้และเข้าใจ VUCA World ให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ต้องมีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกด้วยเทคโนโลยี มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างแรงจูงใจและประสานสัมพันธ์การบริหารให้กับบุคลากรในองค์กรให้มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกมากขึ้น สร้างความศรัทธาและไว้วางใจให้บุคลากรสนับสนุนและมุ่งมั่นดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ทักษะ ความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติที่หลากหลาย ทั้งทฤษฎี วิชาการ และประสบการณ์ เพื่อนำสถานศึกษาสู่เป้าหมาย (ยุพารัตน์ ไยเมือง, 2565: 1200) ดังนั้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมียุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ต้องมียุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาที่เท่าทันและพร้อมก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลง และต้องมียุทธศาสตร์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้สามารถรับมือกับกระแสโลกยุคพลิกผันได้

โลกยุคพลิกผันกับการศึกษา

คำว่า VUCA ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1985 ในหนังสือ Leaders: Strategies for Taking Charge ของ Warren Bennis และ Burt Nanus สองผู้เชี่ยวชาญด้านทักษะผู้นำ ที่พูดถึงความท้าทายของผู้นำต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนจากปัจจัยภายนอก กระทั่งถูกพูดถึงอีกครั้งในปี ค.ศ. 1990 วิทยาลัยการสงครามกองทัพบกสหรัฐฯ นำมาใช้เรียกช่วงเวลาของการล่มสลายของสหภาพโซเวียต อันเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และต่อเนื่อง ก่อนที่จะกลายเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในโลกธุรกิจ และ VUCA ก็ถูกพูดถึงอีกครั้งเมื่อโลกเข้าสู่สภาวะตึงเครียดและผันผวนจากสถานการณ์การระบาดของโควิด การขับเคลื่อนอนาคตท่ามกลางสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความผันผวน ซับซ้อน ไม่แน่นอน และคาดเดาไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายและส่งผลกระทบต่อชีวิตในทุกมิติ ตั้งแต่การใช้ชีวิต การทำธุรกิจ หรือแม้แต่การศึกษา (THE STANDARD TEAM, 2565)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ. 2580 นั้น ได้วางแนวทางการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) อย่างไรก็ตาม โลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศทั่วโลก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะการพัฒนาคนและการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในโลกยุคพลิกผัน เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาของประเทศเช่นกัน ในด้านการศึกษา การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของการจัดการศึกษาในยุคพลิกผัน มีความท้าทายเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน หลากหลายมิติ การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในหลายด้าน ดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะที่จำเป็น โลกในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการดำเนินชีวิตจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย การศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์

2. ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเรียนรู้ เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ความเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู ครูเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ในยุคพลิกผันนี้ บทบาทของครูจึงเปลี่ยนแปลงไปจากผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะ มาเป็นเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และเป็นผู้ช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผันจึงเป็นความท้าทายต่อการศึกษา หากการศึกษาสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การศึกษาก็จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานในยุคพลิกผันได้ จึงจำเป็นที่การศึกษาจะต้องทบทวนและปรับเปลี่ยน เพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการจัดการหลักสูตรและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อรองรับตัวชี้วัด ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ) ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและค่านิยม ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต โดยใช้ทักษะการใช้สื่อ และการเข้าถึงสังคมในโลกออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล เพื่อส่งเสริมผู้เรียนตามแนวทางของศตวรรษที่ 21 ช่วยอุดช่องโหว่จากผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในการเคลื่อนตัวของกระแส VUCA จากการปรับตัว รู้จักติดตามข่าวสาร รู้จักสื่อสาร มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการทำงานที่ง่ายขึ้น (กมลวรรณ จันทร์, 2564: 1005)

ความท้าทายของผู้บริหารอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของโลกยุคพลิกผัน เป็นความท้าทายของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจ ปรับปรุง และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งความท้าทายดังกล่าวสามารถสรุปตามแนวคิดของศศิมา สุขสว่าง (2560) ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ไม่มีใครชอบ VUCA World เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นการทำให้พื้นที่ที่รู้สึกปลอดภัยและสะดวกสบาย (Comfort Zone) ได้ถูกสั่นคลอนไป
2. บุคคลที่มีความสามารถและประสิทธิภาพต่ำ จะอยู่ลำบากใน VUCA World เพราะสภาวะแวดล้อม ในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ทุกคนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แม้แต่องค์กรก็ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. ความไม่มั่นคง VUCA World ทำให้ความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) ลดลง เมื่อพนักงานรู้สึกว่าการพัฒนาในองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ชัดเจน สลับซับซ้อน จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ทำให้ระดับความผูกพันของพนักงานเริ่มลดลงและมองหาที่ใหม่ที่ทำให้รู้สึกมั่นคงและปลอดภัยมาทดแทน

ในส่วนของอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ นั้น เมื่อโลกในยุคพลิกผันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีภารกิจในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยเช่นกัน เป็นความท้าทายยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะการสอนภาคปฏิบัติให้ได้คุณภาพ มาตรฐานความรู้ สมรรถนะวิชาชีพ และมาตรฐานต่างๆ ตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สมพร ปานดำ, 2563: 3) ส่งผลให้ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายในการบริหารสถานศึกษา ได้แก่

1. ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และทักษะที่จำเป็น ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์

2. ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเรียนรู้ เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู บทบาทของครูในโลกยุคพลิกผันเปลี่ยนแปลงไป จากเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และทักษะ มาเป็นเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และเป็นผู้ช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการเป็นครูในยุคพลิกผัน

4. ความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคม เศรษฐกิจและสังคมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการแรงงานและทักษะในการทำงานเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

5. ความท้าทายด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการบริหารจัดการมากมาย เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการบุคลากร การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคพลิกผัน นอกจากนี้ ผู้บริหารอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน

จากการที่ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายดังที่กล่าวมา ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษาในยุคพลิกผัน ประกอบด้วย 5 ทักษะหลัก ดังนี้

1. ทักษะด้านภาวะผู้นำ เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้บริหารอาชีวศึกษา เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา สามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา สามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2. ทักษะด้านการสื่อสาร เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารอาชีวศึกษา เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และข้อมูลต่างๆ ได้อย่างเข้าใจตรงกัน ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะด้านการทำงานเชิงรุก เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารอาชีวศึกษา เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา สามารถสร้างโอกาสใหม่ๆ ให้กับสถานศึกษา ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีทักษะการทำงานเชิงรุก สามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา

4. ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารอาชีวศึกษา เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประสานงานและทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารอาชีวศึกษา เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษา

การปรับตัวของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผันนั้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ในอดีตหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้นั้นเน้นไปที่การถ่ายทอดความรู้และทักษะเฉพาะด้านให้กับนักเรียน

แต่ในปัจจุบันหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่าง active learning โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการนั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว ในส่วนการพัฒนาครูให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ด้วยครูเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหารอาชีวศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาครูสามารถทำได้ผ่านการฝึกอบรม การพัฒนาตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ผู้บริหารอาชีวศึกษาจะต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีให้มากที่สุด เพราะเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถใช้ในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาได้ เทคโนโลยีสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารอาชีวศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยพิจารณาถึงบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน สุดท้ายผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพราะการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว ภาคส่วนต่างๆ เช่น ครอบครัวยุวมชน ภาคเอกชน และภาครัฐ จำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ จะช่วยให้สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

การบริหารสถานศึกษาในโลกยุคพลิกผัน ผู้บริหารต้องสร้างโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างโอกาสการเติบโตทางการศึกษา โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ทำความเข้าใจ เข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา ชัดความสามารถและกลยุทธ์ของสถานศึกษามีความกระจ่างชัด สร้างเสริมความชัดเจนในนโยบาย และกลยุทธ์มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว และรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ เป็นผู้นำการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และเตรียมความพร้อมในยุค VUCA world (กมลวรรณ จันทร, 2564: 1006)

ดังนั้น กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน จึงควรพิจารณาจากปัจจัยในด้านการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในโลกยุคดิจิทัล นอกจากนี้ กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของความต้องการแรงงาน ความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและบริบททางเศรษฐกิจ อาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยให้ความสำคัญกับทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านการทำงานร่วมกัน อีกทั้งกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและไลฟ์สไตล์ อาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องผลิตกำลังแรงงานที่เข้าใจความต้องการของผู้บริโภคและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่กล่าวมา ผู้บริหารอาชีวศึกษาจึงต้องมีกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีลักษณะประกอบด้วย 4 ประการดังนี้

1. ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ โลกยุคพลิกผันมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดเดาได้ยาก การศึกษาอาชีวศึกษาจึงต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยควรมีโครงสร้างการบริหารที่กระจายอำนาจและมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

2. เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในโลกยุคพลิกผัน ความรู้และทักษะที่ได้มานั้นมีอายุการใช้งานสั้นลงเรื่อยๆ บุคคลจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาอาชีวศึกษาจึงต้องเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

3. บูรณาการกับภาคอุตสาหกรรม การศึกษาอาชีวศึกษาต้องบูรณาการกับภาคอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้หลักสูตรการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยควรมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การฝึกงาน และการจัดหางาน

4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา การศึกษาอาชีวศึกษาจึงต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ทั้งหมดที่กล่าวมา กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน จึงควรมี 5 กลยุทธ์หลัก ดังนี้

1. **กลยุทธ์การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต** ทักษะแห่งอนาคตเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคโลกพลิกผัน เช่น ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร และทักษะทางดิจิทัล ทักษะเหล่านี้ถือเป็นทักษะด้าน soft skills โดยอาชีวศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้กับนักเรียนนักศึกษา เพื่อให้สามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จได้ในทุกสถานการณ์ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในทุกระดับและทุกสาขาอาชีพ

2. **กลยุทธ์พัฒนาการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น** การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเลือกรูปแบบและเนื้อหาได้ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน อาชีวศึกษาจึงต้องพัฒนาการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบออนไลน์ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) และการเรียนรู้แบบประสบการณ์ตรง (Work-Based Learning) เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

3. **กลยุทธ์ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน** หลักสูตรและการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน โดยเน้นการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ การเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต และการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นอกจากนี้ หลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยให้ความสำคัญกับทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในโลกยุคดิจิทัล เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านการทำงานร่วมกัน

4. **กลยุทธ์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา** ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นทรัพยากรที่สำคัญของอาชีวศึกษา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสอนและบริหารจัดการอาชีวศึกษาในโลกพลิกผัน คุณภาพการเรียนการสอนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการยกระดับ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูผู้สอน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

5. **กลยุทธ์สร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม** ภาคอุตสาหกรรมเป็นพันธมิตรที่สำคัญของอาชีวศึกษา จำเป็นต้องร่วมมือกันในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษามีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคอุตสาหกรรม ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคอุตสาหกรรมเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมกำลังแรงงานให้พร้อม

สำหรับการทำงานในโลกยุคดิจิทัล โดยสถานศึกษาควรร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการจัดหางาน

ความรู้จากการศึกษา

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือ กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผัน ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต 2) กลยุทธ์พัฒนาการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น 3) กลยุทธ์ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) กลยุทธ์พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 5) กลยุทธ์สร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในโลกยุคพลิกผัน

บทสรุป

จากบทความนี้ ผู้บริหารอาชีวศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเผชิญกับความท้าทายในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ผู้บริหารอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะด้านภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการทำงานเชิงรุก ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม และทักษะด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นผู้นำในการกำหนดกลยุทธ์ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษารองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคพลิกผัน ผู้บริหารอาชีวศึกษาต้องมีกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตให้กับผู้เรียน สามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น รวมทั้งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะการสอนที่จำเป็นกับโลกยุคพลิกผัน และสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ หากผู้บริหารอาชีวศึกษาสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะสามารถผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูง ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และมีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

รายการอ้างอิง

- กมลวรรณ จันท. (2564). การบริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 14 หน้า 1002-1010. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ยุพรัตน์ ไยเมือง. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค VUCA world. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 หน้า 1200. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *ครูสภาวิทยากร*. 1(1). 8-18.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่*. แหล่งที่มาจาก <https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world> สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2566.
- สมพร ปานดำ. (2563). พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(7). 1-13.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรินทกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. แหล่งที่มา https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf สืบค้นเมื่อ 10 ส.ค. 2566.
- THE STANDARD TEAM. (2565). *ถอดแนวคิดการวางผังทิศทางการศึกษาแห่งโลกอนาคต ผ่านมุมมองของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์*. แหล่งที่มา <https://thestandard.co/thammasat-design-center/> สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2566.